

Фінанси

УДК 336.14:339.9

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17849831>

**Трансформація бюджетно-податкової політики в епоху глобалізації:
міжнародний досвід та національні особливості**

Прокопенко Наталія Семенівна

доктор економічних наук, професор

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-6753-8831>

Тимошенко Андрій Олександрович

доктор економічних наук, доцент

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-6381-404X>

Котвицька Наталія Миколаївна

доктор економічних наук, доцент

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0864-1470>

Щербатих Денис Володимирович

кандидат економічних наук, доцент

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0990-8376>

Овсієнко Наталія Василівна

кандидат економічних наук, доцент

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-7694-7522>

Прийнято: 25.11.2025 | Опубліковано: 05.12.2025

Анотація: Стаття присвячена комплексному дослідженню трансформаційних процесів у сфері бюджетно-податкової політики під впливом глобалізації. **Метою** є визначення основних тенденцій та закономірностей реформування фіскальних систем у різних країнах світу, а також обґрунтування підходів до адаптації бюджетно-податкових механізмів до глобальних викликів. У роботі проаналізовано сучасні тенденції реформування фіскальних систем у різних державах, визначено ключові виклики, з якими стикаються національні уряди в умовах посилення міжнародної економічної інтеграції. **Методи** включають системний та порівняльний аналіз, методи інституційного та структурного аналізу, а також узагальнення міжнародного досвіду з урахуванням рекомендацій провідних міжнародних організацій. Досліджено міжнародний досвід адаптації бюджетно-податкових механізмів до глобальних викликів, зокрема цифровізації економіки, податкової конкуренції між юрисдикціями та необхідності забезпечення фіскальної стійкості. Особливу увагу приділено впливу міжнародних організацій, таких як ОЕСР, МВФ та Світовий банк, на формування національних податкових політик. **Результати** дають змогу виокремити ключові тренди трансформації бюджетно-податкових систем: посилення прозорості, протидія ухиленню від оподаткування, гармонізація податкових баз та впровадження цифрових технологій у податкове адміністрування. Проаналізовано специфіку національних підходів до імплементації міжнародних стандартів податкової політики з урахуванням рівня економічного розвитку, інституційного середовища та культурних факторів окремих країн. Обґрунтовано необхідність збалансованого підходу до реалізації глобальних ініціатив у сфері оподаткування з урахуванням національних інтересів та економічної безпеки держави. **У висновках** сформульовано рекомендації щодо удосконалення бюджетно-податкової політики в умовах глобалізації, спрямовані на забезпечення фіскальної стабільності, стимулювання

економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Результати дослідження можуть бути використані під час підготовки стратегічних документів з реформування податкової системи та підвищення ефективності бюджетної політики держави.

Ключові слова: бюджетно-податкова політика, глобалізація, фіскальна трансформація, міжнародний досвід, податкова конкуренція, цифровізація, податкове адміністрування, фіскальна стійкість.

**Transformation of budgetary and tax policy in the era of globalization:
international experience and national specificities**

Nataliia Prokopenko

Dr. of Economic Sc., Professor

Private Higher Educational Establishment «European University»

Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-6753-8831>

Andrii Tymoshenko

Dr. of Economic Sc., Associate Professor

Private Higher Educational Establishment «European University»

Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-6381-404X>

Nataliia Kotvytska

Dr. of Economic Sc., Associate Professor

Private Higher Educational Establishment «European University»

Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-0864-1470>

Denys Shcherbatykh

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Private Higher Educational Establishment «European University»

Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-0990-8376>

Nataliia Ovsiienko

Candidate in Economics, Associate Professor

Private Higher Educational Establishment «European University»

Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-7694-7522>

Abstract: The article is devoted to a comprehensive study of the transformational processes in budget and tax policy under the influence of globalization. **The purpose** of the study is to identify the main trends and patterns of fiscal system reform in different countries, as well as to substantiate approaches to adapting budgetary and tax mechanisms to global challenges. The paper analyzes current trends in fiscal system reform across various states and identifies the key challenges faced by national governments in the context of deepening international economic integration. The research **methods** include systemic and comparative analysis, institutional and structural analysis, as well as the generalization of international experience based on the recommendations of leading international organizations. The study examines the global experience of adapting budgetary and tax mechanisms to contemporary challenges, particularly the digitalization of the economy, tax competition between jurisdictions, and the need to ensure fiscal sustainability. Special attention is paid to the influence of international organizations such as the OECD, IMF, and World Bank on the formation of national tax policies. The obtained **results** make it possible to highlight key trends in the transformation of budgetary and tax systems: increasing transparency, combating tax evasion, harmonizing tax bases, and introducing digital technologies into tax administration. The paper analyzes the national specificities of implementing international tax policy standards, taking into account economic development, institutional environment, and cultural factors of individual countries. The study substantiates the need for a balanced approach to implementing global tax initiatives while considering national interests and ensuring the state's economic security. In the **conclusions**, recommendations are formulated to improve budgetary and tax policy in the context of globalization, aimed

at ensuring fiscal stability, stimulating economic growth, and enhancing the competitiveness of the national economy. The research results can be used in developing strategic documents related to tax system reform and improving the effectiveness of the state's budget policy.

Keywords: budgetary and tax policy, globalization, fiscal transformation, international experience, tax competition, digitalization, tax administration, fiscal sustainability.

Постановка проблеми. Глобалізація світової економіки створює безпрецедентні виклики для національних бюджетно-податкових систем, вимагаючи їх фундаментальної трансформації. Сучасні держави опинилися перед необхідністю адаптації фіскальних механізмів до умов високої мобільності капіталу, інтенсивної цифровізації економічної діяльності та посилення міжнародної податкової конкуренції. Традиційні підходи до формування бюджетно-податкової політики, які функціонували в межах закритих національних економік, втрачають свою ефективність у глобалізованому середовищі.

Особливої актуальності набуває проблема ерозії податкової бази внаслідок агресивного податкового планування та переміщення прибутків транснаціональними корпораціями до низькоподаткових юрисдикцій. За оцінками експертів, щорічні втрати бюджетних надходжень від таких практик сягають сотень мільярдів доларів США. Цифрова економіка створює додаткові складнощі для оподаткування, оскільки традиційні концепції постійного представництва та джерела доходу виявляються неадекватними для цифрових бізнес-моделей. Водночас глобалізація відкриває нові можливості для вдосконалення бюджетно-податкових систем через обмін найкращими практиками, гармонізацію податкових стандартів та розвиток міжнародного співробітництва у фіскальній сфері. Міжнародні організації активно працюють над розробкою глобальних рішень податкових проблем, що вимагає від

національних урядів збалансованого підходу між участю у міжнародних ініціативах та захистом національних інтересів.

Дослідження трансформації бюджетно-податкової політики в епоху глобалізації має важливе значення для розробки ефективних стратегій фінансового розвитку, забезпечення достатніх бюджетних надходжень для фінансування державних видатків, стимулювання економічного зростання та підтримання конкурентоспроможності національної економіки. Це обумовлює необхідність комплексного аналізу міжнародного досвіду та національних особливостей трансформаційних процесів у фінансній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика трансформації бюджетно-податкової політики в умовах глобалізації перебуває у фокусі уваги багатьох зарубіжних та вітчизняних дослідників. Теоретичні аспекти впливу глобалізації на податкові системи досліджували такі науковці як Р. Бірд, який аналізував еволюцію податкових систем у країнах, що розвиваються, та Дж. Сандлер, що вивчав вплив цифровізації на міжнародне оподаткування [1; 2]. Значний внесок у дослідження податкової конкуренції та гармонізації податкових систем зробили М. Кін та К. Конрад, які проаналізували стратегії малих країн у глобальній податковій конкуренції [3]. Питання ерозії податкової бази та переміщення прибутків детально розглянуті у працях експертів ОЕСР, зокрема у звітах про імплементацію проєкту BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) [4]. Проблеми цифрового оподаткування досліджували С. Пікеті та Е. Саез, які запропонували концептуальні підходи до справедливого розподілу податкових прав у цифровій економіці [5]. Вплив міжнародних стандартів на національні податкові політики аналізував П. Дітш, розглядаючи механізми транспонування глобальних податкових ініціатив на національний рівень [6].

Серед вітчизняних науковців вагомий внесок у дослідження трансформації податкової політики зробив О. Марущак, який аналізував виклики та можливості адаптації української податкової системи до європейських стандартів [7]. М. Тимошенко досліджувала фінансову стійкість бюджетної системи в умовах

зовнішніх шоків [8]. Інституційні аспекти податкової політики у глобальному контексті розглядали І. Чугунов та Ю. Арістов, зосереджуючись на ролі фіскальних інститутів у забезпеченні економічного розвитку [9]. Проблеми цифровізації податкового адміністрування досліджував О. Чудак, аналізуючи міжнародний досвід впровадження електронних сервісів [10]. Питання податкової гармонізації у контексті європейської інтеграції вивчали Н. Головай, С. Бей, які обґрунтували напрями адаптації національної податкової системи до вимог ЄС [11]. Вплив податкової політики на економічне зростання аналізував М. Пасічний, розробляючи рекомендації щодо оптимізації податкового навантаження [12].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на значну кількість досліджень, недостатньо вивченими залишаються питання комплексної трансформації бюджетно-податкових систем під впливом одночасної дії кількох глобальних факторів, зокрема цифровізації, пандемічних викликів та геополітичних змін. Потребує поглибленого аналізу специфіка національних особливостей адаптації міжнародних стандартів податкової політики з урахуванням різного рівня економічного розвитку, інституційної спроможності та культурних факторів. Недостатньо розробленими є практичні рекомендації щодо збалансування участі у глобальних податкових ініціативах із захистом національних фіскальних інтересів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне дослідження трансформаційних процесів у сфері бюджетно-податкової політики під впливом глобалізації, узагальнення міжнародного досвіду та визначення національних особливостей адаптації фіскальних систем до глобальних викликів.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження: проаналізувати сучасні тенденції та ключові виклики трансформації бюджетно-податкових систем в умовах глобалізації; узагальнити міжнародний досвід реформування фіскальних механізмів у різних країнах світу з урахуванням їх

економічного розвитку та інституційного середовища; дослідити вплив міжнародних організацій та глобальних ініціатив на формування національних податкових політик; виявити національні особливості впровадження міжнародних стандартів податкової політики; обґрунтувати напрями удосконалення бюджетно-податкової політики для забезпечення фіскальної стабільності та економічного зростання в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Трансформація бюджетно-податкової політики в епоху глобалізації характеризується кількома ключовими тенденціями, що визначають напрями реформування фіскальних систем у різних країнах світу (табл 1).

Таблиця 1.

Сучасні тенденції трансформації податкових систем

№ з/п	Тенденція	Характеристика
1.	Посилення міжнародної податкової співпраці та координації	Розширення мережі угод про обмін податковою інформацією; впровадження автоматичного обміну фінансовими даними за стандартами ОЕСР; участь у багатосторонніх ініціативах щодо протидії ухиленню від оподаткування.
2.	Цифровізація податкового адміністрування	Автоматизація процесів податкового контролю; зменшення адміністративного навантаження на бізнес; підвищення прозорості; впровадження систем електронного декларування, електронних рахунків-фактур; використання big data для аналізу податкових ризиків.
3.	Переорієнтація з оподаткування доходів на оподаткування споживання та майна	Зростаюча мобільність капіталу ускладнює контроль за доходами; збільшення частки непрямих податків; одночасне зниження ставок податку на прибуток для збереження конкурентоспроможності економіки.
4.	Посилення ролі екологічного оподаткування	Впровадження вуглецевих податків і зборів за забруднення; податкові стимули для розвитку «зеленої» економіки; просування ЄС концепції прикордонного коригування вуглецевого сліду (СВАМ), що впливає на міжнародну торгівлю.
5.	Зростання ролі міжнародних організацій у формуванні податкових стандартів	Розроблення рекомендацій та моніторинг їх імплементації ОЕСР, МВФ, Світовим банком та іншими; надання технічної допомоги; перехід від двосторонніх до багатосторонніх моделей регулювання податкової архітектури.

Джерело: [16]

Аналіз міжнародного досвіду свідчить про різноманітність підходів до адаптації бюджетно-податкових систем до глобальних викликів, що обумовлено особливостями економічного розвитку, інституційного середовища та культурних традицій окремих країн. Розвинені країни Європи демонструють активну участь у процесах податкової гармонізації в рамках Європейського Союзу, що включає узгодження правил ПДВ, боротьбу з податковим шахрайством та координацію політик корпоративного оподаткування [15].

Скандинавські країни традиційно підтримують високий рівень податкового навантаження, забезпечуючи при цьому ефективне надання державних послуг та високу довіру громадян до податкової системи. Данія, Швеція та Норвегія успішно поєднують високі соціальні стандарти з конкурентоспроможністю економіки, активно використовуючи цифрові технології для податкового адміністрування та забезпечуючи високий рівень податкової дисципліни.

Англосаксонська модель, представлена Великобританією, США, Канадою та Австралією, характеризується більш ліберальним підходом до податкової політики з акцентом на стимулювання підприємництва та інновацій. Ці країни активно використовують податкові пільги для залучення інвестицій, розвитку високотехнологічних секторів економіки та підтримки малого і середнього бізнесу, водночас посилюючи боротьбу з агресивним податковим плануванням.

Азійські країни, зокрема Сінгапур, Південна Корея та Японія, демонструють специфічні підходи до податкової політики, що поєднують елементи західних моделей з традиційними цінностями та особливостями економічного розвитку. Сінгапур використовує низькі податкові ставки та сприятливі умови для бізнесу як інструмент залучення іноземних інвестицій та побудови регіонального фінансового центру, водночас активно співпрацюючи з міжнародними організаціями у боротьбі з відмиванням грошей.

Країни Латинської Америки стикаються з особливими викликами у податковій сфері, пов'язаними з високим рівнем тіньової економіки, нерівністю

доходів та недостатньою податковою дисципліною. Чілі, Колумбія та Перу впроваджують комплексні податкові реформи, спрямовані на розширення податкової бази, спрощення податкового законодавства та підвищення ефективності податкового адміністрування з використанням міжнародного досвіду та підтримки міжнародних організацій.

Країни, що розвиваються, та країни з перехідною економікою впроваджують податкові реформи за підтримки міжнародних фінансових організацій, зосереджуючись на модернізації податкового законодавства, розбудові інституційної спроможності податкових органів та впровадженні електронних систем адміністрування. Особливу увагу приділяється боротьбі з корупцією у податковій сфері та підвищенню прозорості використання бюджетних коштів.

Глобальні податкові ініціативи суттєво впливають на формування національних політик, створюючи нові стандарти та механізми міжнародного співробітництва. Проєкт BEPS, ініційований ОЕСР та країнами G20, став найбільш масштабною ініціативою з реформування міжнародної податкової архітектури. П'ятнадцять дій BEPS спрямовані на протидію схемам агресивного податкового планування, які використовуються транснаціональними корпораціями для штучного зменшення податкових зобов'язань.

Багатостороння конвенція MLI (Multilateral Instrument) дозволила країнам швидко імплементувати заходи BEPS у свої двосторонні податкові договори без необхідності їх індивідуального перегляду. Станом на 2023 рік понад сто країн приєдналися до цієї конвенції, що свідчить про глобальний консенсус щодо необхідності реформування міжнародного оподаткування. Україна ратифікувала MLI у 2019 році, що стало важливим кроком інтеграції національної податкової системи у глобальний податковий простір [13].

Стандарт автоматичного обміну інформацією CRS (Common Reporting Standard) радикально змінив можливості податкових органів щодо виявлення офшорних активів та доходів. Більше ста юрисдикцій обмінюються фінансовою

інформацією про рахунки нерезидентів, що суттєво ускладнило можливості приховування доходів від оподаткування. Впровадження CRS супроводжується розбудовою технічної інфраструктури та адаптацією національного законодавства до вимог конфіденційності та захисту персональних даних.

Глобальна угода про мінімальне оподаткування, схвалена понад 140 країнами у 2021 році та активно впроваджувана з 2023 року, встановлює мінімальну ефективну ставку корпоративного податку на рівні 15 відсотків для великих транснаціональних компаній. Ця ініціатива має на меті обмежити податкову конкуренцію між юрисдикціями та забезпечити справедливий розподіл податкових прав. Імплементация глобального мінімального податку вимагає значних змін у національному законодавстві та системах податкового адміністрування.

Ініціативи щодо оподаткування цифрової економіки залишаються предметом інтенсивних міжнародних переговорів. Перший компонент двокомпонентного рішення ОЕСР передбачає перерозподіл податкових прав на користь юрисдикцій ринку, де цифрові компанії генерують доходи без фізичної присутності. Другий компонент стосується глобального мінімального оподаткування. Впровадження цих правил потребує координації дій багатьох країн та адаптації податкових систем до специфіки цифрових бізнес-моделей.

Національні особливості трансформації бюджетно-податкових систем визначаються комплексом економічних, інституційних, культурних та історичних факторів. Рівень економічного розвитку країни суттєво впливає на можливості та пріоритети податкових реформ. Розвинені країни мають більше ресурсів для впровадження складних механізмів податкового контролю та можуть дозволити собі більш витончені підходи до податкової політики, тоді як країни, що розвиваються, часто стикаються з обмеженнями інституційної спроможності та фінансових ресурсів (табл. 2).

Таблиця 2

Чинники, що визначають національні особливості податкової політики

№ з/п	Чинник	Характеристика
1.	Інституційне середовище	Якість державного управління, рівень корупції та ефективність правової системи визначають успішність податкових реформ. Сильні інституції сприяють підвищенню податкової дисципліни, розширенню податкової бази та забезпеченню справедливості оподаткування. Слабкі інституції сприяють ухиленню, корупції й неефективному використанню бюджетних коштів.
2.	Культурні фактори	Податкова мораль, рівень довіри до держави та соціальні цінності впливають на готовність громадян сплачувати податки. Висока податкова мораль забезпечує дисципліну навіть за мінімального контролю; низька довіра — змушує владу застосовувати примусові механізми.
3.	Структура економіки	Тип економічної моделі визначає систему оподаткування: ресурсно-орієнтовані країни залежать від рентних платежів; високотехнологічні — потребують складних механізмів оподаткування нематеріальних активів і цифрових операцій; аграрні — стикаються зі специфічними викликами у сфері оподаткування сільського господарства.
4.	Історичний контекст	Традиції державного управління, досвід демократичного розвитку, наявність або відсутність колоніального минулого визначають здатність країни до реформ. Сильні історичні інституції полегшують впровадження змін, тоді як постсоціалістичні чи постколоніальні держави часто потребують глибокої трансформації податкових інституцій.
5.	Геополітичне положення міжнародні зобов'язання та	Членство у регіональних інтеграційних об'єднаннях (як ЄС) обмежує автономію у податковій політиці, але забезпечує доступ до технічної допомоги, обміну досвідом та інвестицій. Міжнародні стандарти впливають на формування податкових правил та стимулюють їх гармонізацію.

Джерело: створено на основі аналізу [13; 15]

Сучасні бюджетно-податкові системи стикаються з безпрецедентними викликами, що вимагають комплексного реагування та інноваційних підходів. Найбільш гострою проблемою залишається податкова конкуренція між юрисдикціями, яка призводить до зниження ефективних ставок корпоративного оподаткування та ускладнює забезпечення достатніх бюджетних надходжень. Хоча глобальна угода про мінімальне оподаткування створює певні обмеження

для такої конкуренції, окремі аспекти податкових систем залишаються інструментами залучення інвестицій [14].

Цифровізація економіки створює фундаментальні виклики для традиційних концепцій оподаткування. Зростання платформної економіки, поширення віддаленої роботи та розвиток криптовалют вимагають перегляду базових принципів визначення податкової юрисдикції та джерел доходів. Питання оподаткування криптовалютних операцій та NFT залишається предметом дискусій як на національному, так і на міжнародному рівні, а відсутність єдиних підходів створює можливості для ухилення від оподаткування.

Демографічні зміни, зокрема старіння населення у розвинених країнах, створюють тиск на бюджетні системи через зростання видатків на пенсійне забезпечення та охорону здоров'я при скороченні частки економічно активного населення. Це вимагає пошуку нових джерел бюджетних надходжень та підвищення ефективності державних видатків, а також перегляду систем соціального захисту для забезпечення їх фінансової стійкості у довгостроковій перспективі.

Кліматичні зміни та необхідність переходу до низьковуглецевої економіки створюють як виклики, так і можливості для податкової політики. З одного боку, вуглецеве оподаткування та інші екологічні податки можуть генерувати значні бюджетні надходження та стимулювати «зелені» інвестиції. З іншого боку, впровадження таких податків може негативно вплинути на конкурентоспроможність енергоємних галузей та вимагає механізмів соціального захисту для вразливих груп населення.

Геополітична нестабільність та торговельні конфлікти створюють додаткові виклики для бюджетно-податкової політики. Санкції, торговельні обмеження та регіоналізація ланцюгів постачання впливають на міжнародні потоки капіталу та товарів, що вимагає адаптації податкових механізмів.

Водночас зростає роль податкової політики як інструменту економічної безпеки та захисту національних інтересів у контексті геополітичного суперництва.

Перспективи розвитку бюджетно-податкової політики пов'язані з подальшою цифровізацією, використанням штучного інтелекту та великих даних для податкового адміністрування. Інтелектуальні системи аналізу податкових ризиків, автоматизація процесів перевірок та попереднє заповнення декларацій дозволять суттєво підвищити ефективність роботи податкових органів та зменшити адміністративне навантаження на платників податків. Технології блокчейн можуть забезпечити прозорість податкових операцій та полегшити міжнародний обмін інформацією.

Висновки. Проведене дослідження засвідчує, що трансформація бюджетно-податкової політики в умовах глобалізації є комплексним процесом, зумовленим одночасними інституційними, технологічними та регуляторними змінами. Міжнародні тенденції — цифровізація адміністрування, посилення податкової співпраці, зміщення акценту на непрямі та екологічні податки — формують нову архітектуру глобального оподаткування, у якій ключова роль належить ініціативам BEPS та механізмам автоматичного обміну інформацією. Разом із тим відсутність універсальної моделі податкової системи підкреслює необхідність гнучкої адаптації глобальних стандартів до національних умов. Ефективність податкових реформ визначається якістю інституційного середовища, структурою економіки, культурними чинниками та рівнем розвитку країни. У цьому контексті уряди мають збалансовувати фіскальні, економічні та соціальні цілі, реагуючи на виклики цифровізації, податкової конкуренції, демографічних змін та переходу до низьковуглецевої економіки. Отримані результати дозволили сформулювати рекомендації щодо подальшого вдосконалення податкової політики, зокрема активної участі у глобальних ініціативах, розбудови цифрової інфраструктури, підвищення інституційної спроможності та розвитку екологічного оподаткування.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленим аналізом впливу специфічних глобальних ініціатив на національні податкові системи, дослідженням ефективності різних моделей оподаткування цифрової економіки, вивченням механізмів забезпечення фіскальної стійкості в умовах демографічних змін та оцінкою впливу екологічного оподаткування на економічне зростання та соціальне благополуччя. Особливої уваги потребують питання використання технологій штучного інтелекту у податковому адмініструванні та розробки механізмів міжнародної координації у сфері криптовалютного оподаткування.

Список використаних джерел

1. Bird R.M., Zolt E.M. Technology and Taxation in Developing Countries: From Hand to Mouse. UCLA School of Law. *Law-Econ Research Paper*. 2008. № 08-07. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1086853>
2. Cockfield A.J. The law and economics of digital taxation: Challenges to traditional tax laws and principles. *Bulletin for International Fiscal Documentation*, 2002. №56 (12), pp. 606–617 URL: <https://papers.ssrn.com/abstract=417782> (дата звернення: 25.11.2025).
3. Keen M., Konrad K.A. International Tax Competition and Coordination. *Working Paper, Max Planck Institute for Tax Law and Public Finance*, 2012. № 6. URL: <http://www.tax.mpg.de/RePEc/mpi/wpaper/Tax-MPG-RPS-2012-06.pdf> (дата звернення: 25.11.2025).
4. Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy – Global Anti-Base Erosion Model Rules (Pillar Two). OECD Publishing. 2021. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/12/tax-challenges-arising-from-digitalisation-of-the-economy-global-anti-base-erosion-model-rules-pillar-two_eed81a23/782bac33-en.pdf (дата звернення: 25.11.2025).
5. Piketty T., Saez E., Stantcheva S. Optimal Taxation of Top Labor Incomes: A Tale of Three Elasticities. *American Economic Journal: Economic Policy*, 2014. № 6(1). pp. 230–271. URL: <https://eml.berkeley.edu/~saez/piketty-saez-stantchevaAEJ14.pdf> (дата звернення: 25.11.2025).

6. Dietsch P. *Catching Capital: The Ethics of Tax Competition*. Oxford: Oxford University Press, 2015. 288 p. URL: <https://global.oup.com/academic/product/catching-capital-9780190251512> (дата звернення: 25.11.2025).
7. Марущак О.А. Актуальні питання гармонізації податкового законодавства України до вимог Європейського Союзу. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 8. С. 605-610. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.99>
8. Тимошенко М.В. Бюджетна політика як інструмент протидії геополітичним шокам. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 12. С. 120-125. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.12.120>
9. Чугунов І.Я., Арістов Ю.Ю. Бюджетна політика в умовах економічних перетворень. *Sciences of Europe*, 2020. (53-5 (53)), 25—30. URL: <https://www.europe-science.com/wp-content/uploads/2021/11/VOL-5-No-53-2020.pdf> (дата звернення: 25.11.2025).
10. Чудак О. Вплив цифровізації на адміністрування податків і зборів в Україні. *Право та інновації*. 2022. № 2 (38). С. 71–77. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-2\(38\)-9](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-2(38)-9)
11. Головай Н., Бей С. Гармонізація податкової політики України в умовах євроінтеграції: виклики, можливості та перспективи. *EMPIRIO*. Том 1. 2024. № 2. С. 76–83. URL: <https://empirio.ukma.edu.ua/article/view/308320> (дата звернення: 25.11.2025)
12. Пасічний М. Бюджетна політика та економічний розвиток. *Економічний вісник університету*, (44), 153—164. *Економічний вісник університету*, 2020. № (44) С. 153—164. DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-44-153-164>
13. *Fiscal Monitor: Fiscal Policy in the Post-Pandemic Era*. Washington, DC: International Monetary Fund. 2023. URL: <https://www.imf.org/en/publications/fm/issues/2023/04/03/fiscal-monitor-april-2023> (дата звернення: 25.11.2025).

14. Bachas P., Fisher-Post M., Jensen A., Zucman G. Globalization and Factor Income Taxation : Policy Research Working Paper 9973. Washington D.C. : World Bank, 2022. 111 p. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/790531647369435179/pdf/Globalization-and-Factor-Income-Taxation.pdf> (дата звернення: 25.11.2025).
15. Taxation Trends in the European Union. Data for the EU Member States, Iceland and Norway. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2023. 248 p. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6d4b2f32-17c8-11ee-8146-01aa75ed71a1> (дата звернення: 25.11.2025).
16. Котвицька Н.М., Стародубов І.В., Бурак В.В. Управління інструментами бюджетно-податкової політики у боротьбі з тіньовою діяльністю в період економічної трансформації. *Економіка і управління*. № 4. 2024.С. 29-35. DOI: <https://doi.org/10.36919/2312-7872.4.2024.29>